

Martin HERZÁN

PORNOGRAFIE a svoboda projevu

Eko-konzult

O autorovi

Martin Herzán – ochránce lidských práv, aktivista mnoha nevládních organizací a reprezentant demokratických norem. Vystudoval univerzitu – teologickou fakultu.

Od roku 1996 aktivní v Amnesty International. V letech 1997 až 2000 předseda International Commission of Conscience, mezinárodní organizace pro odhalování zločinů proti lidskosti a ochranu lidských práv. Od října 2000 pracuje jako komisař pro lidská práva. Od listopadu 2003 ředitel European Union for Human Rights.

Spisovatel, autor několika knih literatury faktu, filosofické literatury, básník a výtvarný umělec.

Od roku 1998 aktivní v právních procesech v oblasti potírání šíření nemravností a pornografie.

Ing. Antonín Pavlík

Úvod

Žijeme v době, která se snaží být čím dál tím více svobodnější a otevřenější. Probíhající liberalizace společnosti však s sebou přináší i krutou daň v podobě uvolňování mravních hodnot, pohrdání těmito hodnotami nebo dokonce jejich úmyslný rozklad.

Svoboda je totiž často zneužívána i pro páchání společensky zhoubných jevů. Typickým příkladem toho je právě pornografie, která, přestože působí negativně na morální základy svobodné společnosti, zároveň využívá práva politické svobody (svobody projevu) ke své veřejné prezentaci.

Cílem mé knihy je ukázat na podstatné aspekty problematiky pornografie a konfrontovat ji s morálními hodnotami svobodné společnosti a na druhé straně s politickou svobodou, konkrétně svobodou projevu. Chtěl bych také podrobněji rozebrat problém pornografie z hlediska základních pojmů, z hlediska historie, ale především z hlediska problému v současné společnosti. Kromě společenského a morálního zhodnocení chci také pornografii konfrontovat s platnými právními normami a z pohledu lidských práv. Největší pozornost přitom bude kladena na problém pornografie v České a Slovenské republice, neboť jsou to jistě právě naše země, kde tento problém prožíváme nejcitelněji a na „vlastní kůži“. Přesto nebude chybět ani průběžné srovnávání tohoto problému se zahraničními státy.

Ve své knize se opírám i poznatky z oblasti pornografie, které jsem získal při svém působení v International Commission of Conscience, což je mezinárodní organizace pro ochranu lidských práv. Zde jsem v letech 1997 – 2000 vykonával funkci předsedy. Od roku 2000 jsem začal pracovat jako profesionální ochránce lidských práv v pozici »komisaře pro lidská práva«. Při své práci jsem často řešil konkrétní případy pornografie, když její obsah překračoval trestněprávní rámec nebo únosnou mez danou tradiční mravností ve společnosti. S pornografií jsem se tedy setkal velmi blízce, ale již dříve jsem začal podrobně studovat její příčiny a důsledky.

Pokusme se tedy odhalit pravdu o pozadí světového fenoménu pornografie.

Vymezení pojmu „pornografie“

Slovo pornografie pochází z řeckého slova pornographos, což je překládáno jako nemravnost. Jde o složeninu dvou slov – porneia (smilstvo, nemravnost) a graf (zápis, popis) /¹

Co však znamená slovo pornografie v dnešní době? V odpovědi se prozatím omezím pouze na oficiální, vědecky pojetý význam tohoto slova. Z mnoha oficiálních výkladových slovníků, které jsem prošel, vybírám pro bližší pochopení následující charakteristiky:

Pornografie – „jsou nemravné tiskoviny, v širším smyslu i jiné předměty (např. film, vyobrazení) urážející mravnost“. /²

Pornografie – „literární nebo výtvarný brak necudného obsahu, nevkusně zobrazující pohlavní život“. /³

Pornografie – „slovesný výtvar, obraz, film nebo fotografie, nemající jiný účel než vzbuzovat sexuální vzrušení“. /⁴

Pornografie – „pseudoumělecký brak mravně pochybného obsahu, vytvářený na ukájení primitivních pohlavních pudů; soubor tohoto druhu písemností a předmětů.“ /⁵

Pornografie – „materiál je pornografický neboli obscénní tehdy, jestliže průměrná osoba, která ctí současné společenské standardy, by shledala, že dílo jako celek působí na chlípný zájem, jestliže znázorňuje (zobrazuje) způsobem veřejně urážlivým, pohoršlivým sexuální chování, a jestliže dílo jako celek postrádá skutečnou literární, uměleckou, politickou nebo vědeckou hodnotu.“ /⁶

Slovo pornografie začalo být masově společností užíváno až v 60. letech 20. století, proto dřívější slovníky toto slovo neuvádí. Ovšem i v počátcích novodobé smysluplnosti tohoto původně starořeckého složeného slova, tedy v 60. letech 20. století, mělo toto slovo jiný, mírnější význam než dnes. V 60. letech 20. století totiž šlo v případě pornografie pouze o nemravně psané nebo nemravnosti zobrazující tiskoviny, předměty nebo pseudoumělecká díla, velmi vyjimečně pak o film. Jenže technický pokrok a přicházející uvolňování svobody, ale i mravnosti od 60. let 20. století, přinášel postupně širší rámec, jak slovo pornografie chápat. Filmy, dříve známé jen z kin, se staly dostupnějšími díky tehdejšímu rozmachu domácích televizních přijímačů, které postupně ovládly všechny domácnosti. Tuto regulovanou zábavu však brzy doplnila i zábava neregulovaná, domácnosti obohatil totiž videopřehrávač, kde už člověk nebyl závislý pouze na televizním programu, ale sám si mohl v televizi pouštět v libovolný čas libovolně dostupné filmy a filmově zpracované materiály. Slovo pornografie se tehdy postupně rozrostlo z filmu i na videoprodukcí. K dalšímu novému smyslu slova pornografie došlo příchodem internetu, který otevřel světu